

Nr 11

Utlåtande i anledning av väckt motion angående språkstudier i samband med arbete utomlands.

I en inom andra kammaren väckt och till allmänna beredningsutskottet hänvisad motion, II: 418, av herr *Rask* och fru *Ekroth* hemställs, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning beträffande åtgärder — eventuellt i samråd med andra länder — för att i ökad utsträckning bistå svenskar som söker arbete i utlandet för att studera språk.

I motionen framhålles, att allt fler svenska flickor tar hushållsarbete utomlands, särskilt i England, för att lära sig språket. Många har anställning mot kost och logi samt en mindre summa fickpengar — anställning »au pair». Många ordnar anställning genom egna kontakter och andra genom privata platsförmedlingsfirmor. Englands offentliga arbetsförmedlingar förmedlar nämligen icke hushållsanställningar för utländska medborgare. Erfarenheterna av sådana anställningar har ofta varit mindre goda.

Detsamma torde delvis gälla anställningar i Frankrike och Tyskland.

Våra nordiska grannländer torde vidare ha samma problem.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från arbetsmarknadsstyrelsen och skolöverstyrelsen.

Arbetsmarknadsstyrelsen anför i huvudsak följande:

I motionen diskuteras närmast svenska flickors problem i samband med hushållsanställningar i utlandet, men den utmynnar i en anhållan att utredning skulle göras beträffande bistånd åt svenskar som söker arbete i utlandet. I den mån annan kategori ungdomar är svenska flickor som tar hushållsanställning avses, torde det väl i så fall närmast gälla sådana svenska ungdomar som kan betecknas som långtidspraktikanter, vilka söker yrkes- och språkutbildning utomlands. Styrelsen vill beträffande sistnämnda kategori meddela, att ungdomar mellan 18 och 30 år som avslutat sin teoretiska och praktiska utbildning och som har några års yrkeserfarenhet har möjligheter att genom styrelsens förmedling, på grundval av bilaterala avtal mellan Sverige och en rad västeuropeiska länder, erhålla arbets- och uppehållstillstånd och hjälp med platsanskaffning i utlandet (avtalen omfattar ej hushållsarbete). Denna praktikantutbytesverksamhet måste sägas ske under fullt betryggande former i samarbete med utländska arbetsmarknadsmyndigheter och i några länder, med vilka bilaterala avtal icke träffats, med branschorganisationer eller ideella föreningar. Verksamheten började 1934 och omfattar följande länder: Belgien, Frankrike, Förenta staterna, Irland, Nederländerna, Schweiz, Storbritannien, Västtyskland och Österrike.

När det gäller unga flickor som tar hushållsarbete i England, Förenta staterna och Frankrike har det framkommit förhållanden som styrelsen har sin uppmärksamhet riktad på och har därför, som ett led i sina allmänna strävanden att hjälpa ungdomar som söker arbete utomlands, utgivit särskilda informationsblad för dem, vilka söker hushållsanställningar i något av de tre nyssnämnda länderna.

Vad Frankrike beträffar finns i Paris en halvofficiell förmedlingsbyrå, vars verksamhet måste betecknas som seriös, varför själva platsanskaffningen i Frankrike inte är något problem, även om svårigheter av olika slag kan möta ungdomar också i Frankrike, men då kanske närmast på grund av att de har otillräckliga erfarenheter av hushållsarbete och ofta bristfälliga språkkunskaper. Sistnämnda problem torde för övrigt i stort sett gälla alla ungdomar som tar s. k. au pair-anställningar.

I England är de sökande hänvisade till privata förmedlingsbyråer. Som framgår av informationsbladet om England, har styrelsen angivit några förmedlingsbyråer dit de sökande kan vända sig, men styrelsen har givetvis inte kunnat taga något ansvar för dessa byråers verksamhet, även om upplysningar införskaffats om deras anseende.

I Förenta staterna sker i betydande omfattning anställningar av arbetskraft — inte bara inom servicenäringarna — genom privata arbetsförmedlingsbyråer. Endast med svårighet har styrelsen emellertid kunnat få upplysningar och rekommendationer om sådana byråer som kunnat anbefallas till presumtiva arbetstagare.

Vad Tyskland beträffar har intresset från svenska flickor att ta hushållsarbete visat sig vara mycket litet. Styrelsen har därför inte heller funnit anledning att utge några speciella anvisningar för det fåtal ungdomar som förhört sig om ev. sysselsättningar i hushållsarbete där.

Inom en internordisk arbetsgrupp som samarbetar när det gäller att lämna informationer till utvandringsintresserade har frågan om gemensamma nordiska åtgärder att hjälpa skandinaviska ungdomar att få hushållsanställningar också diskuterats, och framställningar har gjorts till både engelska och amerikanska arbetsmarknadsmyndigheter att få de officiella förmedlingarna att åtaga sig förmedling av hushållsanställningar. Man har emellertid hitintills ställt sig negativ till dessa förslag. Frågan om en ev. gemensam nordisk lösning av dessa frågor togs emellertid upp vid Nordiska arbetsmarknadsutskottets sammankomst i Köpenhamn i december 1963. Utskottet beslöt att den tidigare omnämnda arbetsgruppen skulle till utskottets närmast kommande möte framlägga ytterligare material som underlag för fortsatta förhandlingar rörande möjligheterna att åstadkomma ett tillfredsställande arrangemang, när det gäller platsanskaffning för svenska flickor som tar hushållsanställning i utlandet.

Arbetsmarknadsstyrelsen har för sin del — med hänsyn till att något nordiskt samarbete tidigare inte kunnat ernås i denna fråga — i skrivelse till inrikesdepartementet den 16 juni 1963 föreslagit inrättandet av en au pair-förmedling för svenska flickor i London.

Skolöverstyrelsen anför:

Enligt överstyrelsens mening är de internationella kontakter som skapas och de språkkunskaper som vinnes under arbetsanställning utomlands ofta av bestående värde. Överstyrelsen finner det därför önskvärt, att möjligheter till lämplig anställning beredes de ungdomar, som vill kombinera

språkstudier med arbetsanställning i främmande land. Det är dock angeläget, att förmedlingen av sådan anställning är ordnad på ett betryggande sätt.

Anställning utomlands torde vara aktuell huvudsakligen för ungdomar, som redan lämnat skolan. Men även för skolelever, som under ferierna vill förkovra sig i ett främmande språk, kan det i vissa fall vara av värde att få tillfälle att genom anställning av lämpligt slag nedbringa kostnaderna för vistelse utomlands.

Överstyrelsen anser, i anslutning till motionärernas yrkande, att det bör närmare prövas, vilka åtgärder som kan vara motiverade för att i ökad utsträckning bistå svenskar, som söker arbete i utlandet för att studera språk.

Då frågan om utlandssvenskars skolförhållanden, utländska minoriteters skolmöjligheter i Sverige m. m. jämlikt departementschefens uttalande i statsverkspropositionen år 1963, bil. 10, s. 185, torde bli föremål för en utredning bör det övervägas att uppdraga åt denna utredning att undersöka jämväl de i föreliggande motion berörda frågorna.

Utskottet

De i motionen påtalade förhållandena avser närmast ungdomar som tar anställning »au pair» i hushåll utomlands i syfte att studera landets språk. »Au-pair»-anställning innebär att den anställde får kost och logi samt fickpengar och för anställningen kräves i allmänhet icke arbetstillstånd. Den alltmer ökande omfattning denna anställningsform fått under senare år och erfarenheterna av densamma har föranlett vissa initiativ från berörda myndigheter. Arbetsmarknadsstyrelsen har utgivit informationsblad med uppgifter om förhållandena i England, Förenta staterna och Frankrike. Frågan har vidare diskuterats inom en internordisk arbetsgrupp men framställningar från denna till engelska och amerikanska arbetsmarknadsmyndigheter i syfte att de officiella arbetsförmedlingarna skulle förmedla även hushållsanställningar har hittills icke lett till resultat. Frågan om en gemensam nordisk lösning av problemet är sedan december 1963 under prövning inom nordiska arbetsmarknadsutskottet. Arbetsmarknadsstyrelsen har vidare i juni 1963 i skrivelse till inrikesdepartementet föreslagit inrättande av en »au pair»-förmedling för svenska flickor i London. Enligt vad utskottet erfarit har framställningen varit föremål för överläggningar mellan inrikes- och utrikesdepartementen.

Utskottet anser det intresse många ungdomar visat för att på här ifrågasatt sätt skaffa sig ökade kunskaper i främmande språk böra stödjas och uppmuntras från det allmännas sida. Erfarenheterna från senare år visar emellertid att förmedlingsverksamheten i dess nuvarande former ofta icke varit tillförlitlig när det gällt att skaffa ungdomarna anställningar med garanti för drägliga förhållanden och tillfredsställande möjligheter att under anställningen bedriva språkstudier. De initiativ som hittills tagits har uppenbarligen icke varit tillräckliga för att åstadkomma betryggande ordning på detta område. Det är enligt utskottets mening angeläget att stats-

makterna ägnar det värdefulla led i ungdomens utbildning varom här är fråga ytterligare uppmärksamhet. Det är icke möjligt för utskottet att bedöma i vad mån frågan om den effektivare arbetsförmedling utomlands som synes önskvärd är en angelägenhet för det centrala arbetsmarknadsorganet eller för vår utlandsrepresentation eller för bådadera i samarbete. Det är likaså svårt att förutse i vad mån nordiska arbetsmarknadsutskottets initiativ kan leda till lösningar av spörsmålen. Utskottet finner under alla omständigheter önskvärt med en samordning av strävandena och en översyn av det material som föreligger och som möjligen kan tjäna till underlag för omedelbara praktiska åtgärder. Skulle det icke visa sig möjligt att på denna väg åstadkomma tillfredsställande resultat bör en särskild utredning i ämnet tillsättas. Utskottet anser det böra få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva vilka medel som här är mest tjänliga för det enligt utskottets mening väsentliga syftet att bringa de i motionerna berörda spörsmålen till en snar lösning.

Utskottet får med hänvisning till det ovan anförda hemställa,
att riksdagen i anledning av motion II: 418 i skrivelse till
Kungl. Maj:t giver till känna vad utskottet ovan anført.
Stockholm den 17 mars 1964

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller, Widén, Sörlin, Nils-Eric Gustafsson, Hellebladh, Enarsson, Tage Johansson, Wallmark, fru Olsson, herrar Wååg och Hedlund;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Skoglösa, Jacobsson i Sala, Carlsson i Huskvarna, Dickson, fru Jäderberg, herrar Hamrin i Kalmar, Nilsson i Bästekille, Börjesson i Glömminge, Rask, fröken Anderson i Lerum och herr Svanberg.